

Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

LDP 2020

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugs- og Fiskeristyrelsen

Den Europæiske Landbrugs
for Udvikling af Landdistrikterne

-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

LANDMANDENS OVERBLIK DRIFTSØKONOMENS KOMPETENCEBEHOV

Vibeke Hjorslev Rasmussen, Erhvervsøkonomi

Kompetencegruppen,
29.3.2017

GENERELLE STYRINGS- OG INFORMATIONSBEHOV I LANDBRUGET

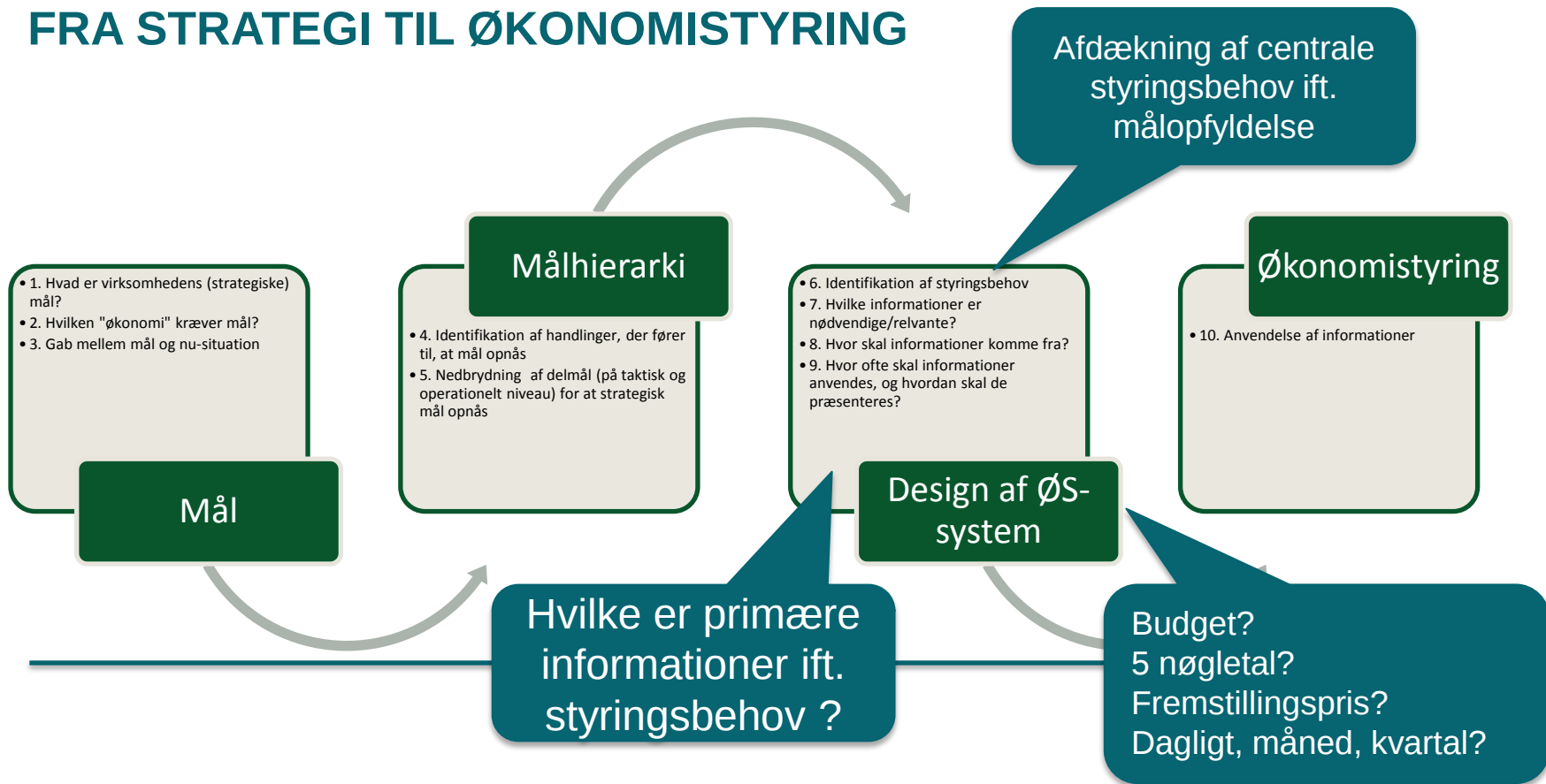
- Hvilke generelle karakteristika gør sig gældende?
- Hvilke styringsopgaver og hvilke beslutningssituationer må da siges at være generelle for flertallet af virksomhederne i landbruget?

HUSDYR	Økonomistruktur	Styringsopgaver	Ledelsesinformation
Marked og produkter	Et primært produkt	Maksimal produktion	Antal producerede/maksimal produktionskapacitet
	Der er afsætningssikkerhed, men landmanden er pristager.	Minimering af fremstillingsomkostninger.	Omkostninger til: Foder Dyrlæge og medicin Arbejde Vedligehold Energi Afskrivninger Renter
Produktionens karakteristika	Begrænset mulighed for omstilling af produktion.	Risikostyring	Graden af konsolidering
	Miljøgodkendelse sætter en umiddelbar begrænsning.	Omkostningsstyring	Omkostninger til: Foder Dyrlæge og medicin Arbejde Vedligehold Energi Afskrivninger Renter
	Just-in-time produktion	Omkostningsstyring	
	Indbyrdes afhængigheder i produktionsprocessen.	Kapacitetsudnyttelse	Producerede antal enheder/maksimal kapacitet
	Mange standardiserede processer, som gentages i faste intervaller	Arbejdsplanlægning Arbejdsproduktivitet	Antal planlagte processer/maksimale processer Antal udførte processer/planlagte processer

HUSDYR	Økonomistruktur	Styringsopgaver	Ledelsesinformation

Produktionens input karakteristika	Høj andel af stykomkostninger (55-75 %)	Følge udvikling i ressourceforbrug og priser på ressourcer	Ressourceforbrug per enhed Pris per ressource-enhed Producerede antal enheder/maksimal kapacitet
	Lav andel af kapacitetsomkostninger (20-30 %). Heraf flest direkte henførbare kapacitetsomkostninger	Følge udvikling i ressourceforbrug og priser på ressourcer	
	Omkostningstung kapacitetsfremskaffelse	Kapacitetsudnyttelse	
Kapitalstruktur	Stor kapitalbinding i bygninger, besætning, lagre.	Kapacitetsudnyttelse Optimering af gælds- og kapitalstruktur på kort og langt sigt	Producerede antal enheder/maksimal kapacitet Afdragsprofil i forhold til afskrivningsprofil
	Likviditetsudsving i året er begrænset, dog falder årets efterbetaling (ca. 8-10 % af omsætningen i dec.)	Styre likviditetsbehovet kort og langt sigt. Udnyttelse af likviditet og de finansielle muligheder	Estimat på driftskreditsaldo

PROCESBESKRIVELSE – FRA STRATEGI TIL ØKONOMISTYRING

DRIFTSØKONOMENS OPGAVE ? –

IDENTIFIKATION AF PRIMÆRE LEDELSESINFORMATIONER (DESIGN AF ØKONOMISTYRINGSSYSTEMET)

Økonomistruktur

styringsopgaver

Informa-
tions-
model

Indtægts- og omkostningsstruktur

- ☐ Marked
- ☐ Produkter
- ☐ Produktions-
processer
- ☐ Ressourcer

Centrale
styringsopgaver –
eks.

Hvilke
informationer?
Hvorfra?
Hvor ofte?
Hvordan?

De 3 faser i designet af økonomistyringssystem
(kilde: Skærbæk (1999))

DRIFTSØKONOMENS OPGAVE ? –

IDENTIFIKATION AF PRIMÆRE LEDELSESINFORMATIONER (DESIGN AF ØKONOMISTYRINGSSYSTEMET)

- ❑ Hvilke kompetencer kræves af driftsøkonomen?

Indtægts- og omkostningsstruktur

- ❑ Marked
- ❑ Produkter
- ❑ Produktionsprocesser
- ❑ Ressourcer

Centrale styringsopgaver –
eks.

Hvilke
informationer?
Hvorfra?
Hvor ofte?
Hvordan?

SVINE PRODUK TION eks.	Økonomistruktur	Centrale styringsopgaver/ Beslutningssituatio ner	Central informationsmodel	Prioriterede informationer	Informationskilde	Informations hyppighed	Information til ejer/ driftsleder/ medarb.
Marked og produkter	To primære produkter.	Maksimal produktion	Antal producerede/maksimal produktionskapacitet	a. Antal producerede smågrise/maksimal produktionskapacitet b. Antal producerede slagtesvin/ maksimal produktionskapacitet	Fremstillingspris	Ugentligt Ugentligt	Driftsleder Driftsleder
	Der er afsætningsikkerhed på slagtesvineproduktionen, mens smågrise sælges til eksport. Landmanden er pristager på slagtesvin men kan påvirke prisen i opadgående retning via tillæg. Salgspris på smågrise fastsættes pba. notering og forhandlet tillæg	Minimering af fremstillingsomkostning er.	Omkostninger til: Foder Dyrlæge og medicin Arbejde Vedligehold Energi	a. Foderomkostning/produceret smågris b. Foderomkostning/produceret slagtesvin c. Arbejdsomkostning/produceret smågris d. Arbejdsomkostning/produceret slagtesvin		Månedssvis Månedssvis Månedssvis	Ejer
	Sikring af produktkvalitet for opnåelse af maksimale tillæg.	Afgangsvægt Daglig tilvækst i slagtesvinestalden Sundhedstilstanden	a. Daglig tilvækst slagtesvin b. Vægt ved levering c. Antal syge/døde d. Dyrlæge- og medicinforbrug e. Faktisk salgspris/styk smågris f. Faktisk salgspris/styk slagtesvin	Dagligt Dagligt Ugentligt		Medarbejd er YY	
	Sikring af resultatmål	Periodens økonomiske resultat	Periodens økonomiske resultat Soliditetsgrad	Regnskab Regnskab		Månedssvis Kvartalsvis	Ejer Ejer
Produktion ens karakteristika	Begrænset mulighed for omstilling af produktion.	Risikostyring	Graden af konsolidering	a. Grad af konsolidering	Regnskab	Kvartalsvis	Ejer
	Miljøgodkendelse sætter en umiddelbar begrænsning for produktionsudvidelse.	Omkostningsstyring	Omkostninger til: Foder Dyrlæge og medicin Arbejde Vedligehold Energi	a. Mål for producerede antal i hver relevant proces i forhold til maksimal kapacitet fordelt på medarbejder			
	Just-in-time produktion	Omkostningsstyring	Afskrivninger Renter				
	Indbyrdes afhængigheder i produktionsprocessen.	Kapacitetsudnyttelse	Producerede antal enheder/maksimal kapacitet				
	Mange standardiserede processer, som gentages i faste intervaller	Arbejdsplanlægning Arbejdsproduktivitet og effektivitet	Antal planlagte processer/maksimale processer				
	God logistik på ejendommene	Arbejdsproduktivitet	Antal udførte processer/planlagte processer				
	Nyere bygningsset	Risikostyring Lagerstyring	Vedligeholdelsesomkostni nger Sikring mod prisudsving foder Lagerstørrelse Forventet forbrug				

SVINE PRODUK TION eks.	Økonomistruktur	Centrale styringsopgaver/ Beslutningssituatio ner	Central informationsmodel	Prioriterede informationer	Informationskilde	Informations hyppighed	Information til ejer/ driftsleder/ medarb.
Produk- tionens input karakteristika	Høj andel af stykomkostninger (75 %)	Følge udvikling i ressourceforbrug og priser på ressourcer	Ressourceforbrug per enhed Pris per ressource-enheden	a. Faktisk foderforbrug kg./smågris b. Faktisk foderforbrug kg./slagtesvin c. Omkostning foderforbrug kr. /smågris d. Omkostning foderforbrug kr. /slagtesvin	Fodercomputer		Medarbejd er XX
	Indirekte kapacitetsomkostninger (2 %) Direkte kapacitetsomkostninger (16 %)	Følge udvikling i ressourceforbrug og priser på ressourcer	Vedligeholdelsesomkostninger per maskine	a. Faktisk vedligeholdelsesomkostning/maskine b. Afskrivninger for perioden	Regnskab Regnskab	Månedsvi Kvartal	Driftsleder Ejer
	Omkostningstung kapacitetsfremskaffelse	Kapacitetsudnyttelse	Producerede antal enheder/maksimal kapacitet				
Kapital- struktur	Stor kapitalbinding i bygninger og besætning.	Kapacitetsudnyttelse	Producerede antal enheder/maksimal kapacitet	Resultat efter finansiering	Regnskab	Årligt	Ejer
		Optimering af gælds- og kapitalstruktur på kort og langt sigt	Afdragsprofil i forhold til afskrivningsprofil	Afskrivninger for perioden Egenkapital ift. gæld Afkastningsgrad	Regnskab Regnskab Regnskab	Kvartal Årligt	Ejer Ejer Ejer
	Likviditetsudsving i året er begrænset, dog falder årets efterbetaling (ca. 8-10 % af omsætningen i december). Positiv likviditet fra driften	Styre likviditetsbehovet kort og langt sigt. Udnyttelse af likviditet og de finansielle muligheder	Estimat på driftskreditsaldo				